

Budapest,
1943.
május 26

V. évi.
21. sz.

Egyes
szám ára:
70 fill.

MILFFRACCA

SZERESZTI
D. MATOLAY

Tolnay Klári és Szilassy László a

„SZERENCSÉS FLÓTÁS”

című vígjátékban. Játssza: Deák, Kaszinó.

Jön: a parádés
Berlin-film:

Csók parádé

Régi címe:

HA SZERETSZ, ELVEHETSZ!

**JOHANNES DORIT
HEESTERS KREYSLER**

**DORAHANS
KOMAR MOSER**

Csupa ötlet,
múzsika,
humor!

Rendező:

MARTIN PAL

Zene:

MICHAEL JARY

Forgalomba hozza:

**BUDAPEST
FILM R. T.**

VII., RÁKÓCZI-ÚT 52
TELEFON: 22-34-35

MAGYAR

film

SZERKESZTI: *Matolay K. Géza*

F I L M K A M A R A I S Z T A K L A P
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII., Erzsébet-körút 13. IV. emelet.
Tel.: 420-796, 426-576. Postatakarékp. csekkasz.: 15410.
Előfizetési ár: egy évre 35 pengő, félévre 18 pengő.

V. ÉVFOLYAM | 21. SZÁM — MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN — BUDAPEST. 1943. MÁJUS HÓ 26

Évenként egymilliójába kerül a filmszakmának a mozik bevételeinek ellenőrzése Hogyan lehetne megszüntetni a visszaéléseket?

A mozgóképszínházak bevételeinek elszámolásával baj van csaknem az egész világon. Megdöbbentő csalások és enyhébb visszaélések végtelen sorát tapasztalták végig egész Európán. A tényleges bevételek elhallgatása, vagy elrejtése két érdekeltet érint: egyik az államadó szempontjából, a másik pedig a film tulajdonosa, illetve kölesönzője, ha a film százalékos részesedés mellett kerül előadásra.

Az első számú érdekelt sok országban radikálisan avatkozott be, hogy megakadályozza a csalást, illetve a minimumra csökkentse a visszaélési lehetőséget. Így született meg egyes államokban az előadásokjnt és ülőhelyenkint számozott kötelező külön jegygarnitúra, s még ezen is túlmenően néhol bevezették az állami jegyrendszerrel. Ezzel a két rendszerrel elérték, hogy a visszaélés — tekintetbe véve a drákói büntető rendelkezéseket is — a minimumra csökkent, az állam adóbevétele viszont tetemesen megnövekedett.

Nálunk az állam még nem foglalkozott behatóan a mozijegyek elszámolása körül mutatkozó jelenségek radikális kiküszöbölésének kérdésével, mert remélte, hogy az új keresztény mozisok, sürgősen felhagynak azzal a mindenkit kijátszani akaró elszámolási rendszerrel, amelyet a zsidók találtak ki és honosítottak meg. A budapesti, valamint vidéki legnagyobb mozikban meg is változott a korrupciós mentalitás, de a kisebb mozik nagy hányadánál országszerte ma is olyan jelenségeket tapasztalunk, amelyek szükségessé teszik a legszigorúbb ellenőrzést.

A budapesti nagy bemutatószínházaknál, amelyek csaknem mind részvénytársaságok, más a helyzet. Ezek már presztízs okokból se követnék el visszaéléseket. A közelmúltban, ami-

kor zsidó kézen voltak a bemutató színházak, bizony javában folyt itt is a jegycsalás. A kettős jegygarnitúrákkal és más hasonló eszközökkel való manipuláció virágkorát élte. Most már ezekben a nagy színházakban letűnt ez a világ, de a kisebb mozik legnagyobb részénél és vidéken a régi mentalitás még változatlanul él.

A mozisok nagy része úgy tekinti azt a kis manipulációt, mint a jó magyar urak annak idején a Bach-korszakban a szűzdohány csempészést. Ne felejtjük el azonban, hogy a régi időkben a császári adóhatóságok ellen hadakozott a magyar, ma pedig minden visszaéléssel a magyar kincstárt, a magyar közösséget, önmagunkat és üzleti barátainkat csaljuk meg.

A mozik bizonytalan és jövedelem eltitkolásokra törekvő jegyelszámolása azt eredményezte, hogy a filmkölesönzők kénytelenek mindenüvé, ahol filmjeiket százalékos részesedésre juttassák,

ellenőröket kiküldeni (améta ellenőrök), s ezzel — ha nem is tudják teljesen kiküszöbölni a manipulációt — legalább csökkentik azt a kárt, amely vállalataikat és az államot érhetné.

Az améta ellenőrzés magyar filmenként átlagosan 15–20 ezer pengőbe kerül. Tekintettel arra, hogy évenként 40–45 magyar film jelenik meg, az ellenőrzésre elköltött pénz 800.000 pengő körül mozog. A külföldi filmeket sokkal kevesebb mozi játssza százalékos részesedés mellett, s így ezek egyenkint csak 2–3.000 pengő améta ellenőrzési költséget emésztenek fel. De miután évenként 100–120 külföldi film kerül forgalomba, ezek jövedelmének ellenőrzése is legalább 200–250 ezer pengőbe kerül. Együttesen tehát évenként egymillió pengőjébe kerül a magyar gyártó és kölesönző cégeknek az, hogy a mozisok egyrésze nem kezeli tisztán a jegybevételeket!

Nyilatkoznak az érdekeltek

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban nyilatkozatot kértünk több érdekelttől és szívesen fogadunk minden hozzá-

szólást, mert — úgy érezzük — kötelességünk keresni a megoldás útját, hogy a mai visszás helyzet megszűnjék.

Hatósági ellenőrzést!

Barna Tibor, a Hunnia filmkölcsonző osztályának vezetője, az amétakérdéssel kapcsolatban így nyilatkozott:

— Minden esetben szükség van amétára. Hogy most már mi lenne a legideálisabb megoldás azzal kapcsolatban, hogy megkönnyítsük a mai amétarendszert, érteve ez alatt a kevesebb kiadást filmgyártóink részéről, errenézve több elképzelésen gondolkodtunk.

— Szerintem a leghelyesebb a ha-

tósági ellenőrzés lenne. A hatósági ellenőrzés keretében az améta kérdése úgy lenne megoldható, hogy a vizsgálóadó-ellenőr adna jelentést a filmesnek a saját elszámolása alapján. Minthogy a költség az amétával ma is megvan, ez ki-egyenlítődne annál a többletnél, amelyet fizetnénk vigalmi, vagy forgalmiadónak különmunkája fejében. A hatósági ellenőrzés nagyon elősegítené a magyar filmgyártás ügyét.

— Jó megoldás lenne az is, ha a Németországban érvényben levő améta-rendszert használnánk. Ugyanis ott kötelező améta van és aki nem számol el becsületesen, attól az engedélyt azonnal elveszik. Ugyancsak a moziengedély megvonásával jár az is, ha a mozis el-

számolt ugyan a filmesnek, de a pénzt nem küldte el.

— A jegygarnitúrára vonatkozóan szerény véleményem az, hogy ha az ország minden mozgóképszínházában kötelezővé tennék a jegygarnitúrát, akkor a maihoz képest szintén sokkal jobb helyzet állna elő.

„A mozist nem lehet kiengedni az ellenőrzés alól”

Dr. Végh István nyugalmazott MÁV tanácsos, aki a Mester-filmgyártó és kölcsönző vállalatnak améta-főnöke és mintegy kétszázhusz amétázó férfi és nő tartozik ügykörébe, kérdéseinkre így válaszolt:

— A mozisok améta-becsületesessége tisztán saját maguktól függ. Ha nincsenek felügyelet alatt, úgy gondolkoznak, hogy bolondok lennének az améta-ügyet úgy kezelni, hogy a filmes kárát ne vallja. Valósággal övezetenként rosszabbodik a helyzet, ha azt a főváros szívéből számítjuk. A nagyobb moziknál nincsen annyi baj, még vidéken sem, mint a kisebbeknél.

— A mozist lehetetlen kiengedni az ellenőrzés alól, minthogy már fentebb említettem, különösen ott nem, ahol nincs meg a jegygarnitúra. Ilyen helyen megtörténik, hogy a jegyek nincsenek napra lebélyegezve és az egyik napról a másikra fennmaradó jegymaradékot használják fel s azután abból a jegysorozatból, amelyekből a több jegyet adták el, amikor az amétás figyelmét más köti le, pillanatok alatt ki tudják cserélni azzal a jegytömbbel, amelyből a ke-

vesebbet adták el. Ugyanígy van a kedvezményes jegyekkel is. Semmisen változik akkor sem, amikor helyjegyekkel dolgoznak. Ilyenkor megtörténik az, hogy szombaton mondjuk kétezer pengőt számolnak el, vasárnap azonban csak ezerháromszázat, mondván, hogy a szombati jegyeladásban az elővételben elto-gyott jegyek is bentfoglaltatnak.

— Hogy lehetne segíteni e dolgon? kérdeztük tovább Végh dr-t.

— Nekem volt egy-két elképzelésem az ellenőrzés megkönnyítésére. Az lenne a leghelyesebb, ha az összes filmkölcsönző vállalatok minden mozinál külön-külön egy állandó és teljesen megbízható egyént tartanának. De ez olyan költséges hivatali-rendszert jelentene, hogy a valóságban megoldhatatlan.

Akármilyen megoldáson is gondolkodik az ember, arra a végső eredményre jut, hogy az amétázást nem lehet »nem csinálni«. Ha tömören akarom magam kifejezni, minden amétásnak minden előadásán ott kellene lenni és a létszámot megolvasni. De ebben a kérdésben is úgy vagyunk, hogy ahány ház, annyi szokás.

Kevés a megbízható ellenőr

Ezután Végh Sándort az amétaellenőrök munkájáról kérdeztük meg.

— Kétszázhusz amétásom közül állandóan százat tartok munkában, de öszintén megmondom, ezek közül is ha van tíz, aki teljesen megbízható és tehetséges, mert ehhez is nagy hozzáértés kell.

— A mozis ugyanis rögtön látja, hogy a hozzá kiküldött amétás ért-e a munkájához vagy sem. A jó amétásnak, ha végignéz a nézőtérre, tudni kell, hogy mennyi bevétel várható. Én, amikor kez-

detben amétáztam, legfeljebb 10—20 pengő különbséggel találtam rá a várható bevétel összegére.

— Kik jobb amétások, a nők vagy a férfiak?

— A férfiak összehasonlíthatatlanul jobb amétások, annál az egyszerű oknál fogva is, hogy a nőknek nincs meg a tekintélyük. Kedvesek akkor is, amikor erőlyesebbnek kellene lenniök és jobban is félrevezethetők.

A segítség módja

Görgényi Sándor, a Kárpát-filmkölcsönző vállalat kölcsönosztályának vezetője nyilatkozott ezután az améta-kérdésről. Az ő véleménye is az, hogy az améta-ellenőrzés rendszerét mindaddig fent kell tartani, amíg a ma forgalomban levő jegyrendszert más fel nem váltja. Ez csak úgy lenne lehetséges, hogy ha a mozisok hajlandók volnának jegygarnitúrájukat azokban a nyomdákban nyomtatni, amelyeket a filmkölcsönzők választanának ki, viszont ennek fejében a filmkölcsönzők esetleg hajlandók lennének lemondani az améta-ellenőrzés gyakorlásáról.

— Természetesen mozis szempontok

is vannak — mondja Görgényi Sándor — és vannak a szó legszorosabb értelmében vett tisztességes mozik is, ahová nem küldünk amétást. Ha minden mozi, a kisebbek is, rátérnének a jegygarnitúra-rendszerre, akkor az nekik is könnyebbséget jelentene, hiszen az adókievítő hatóságoknak így sokkal könnyebb dolguk lenne. Budapesten a másod- és harmadhetes mozikba mindenhová küldünk amétást, ugyancsak olyan mozgóképszínházakba is, ahol nem dolgoznak garnitúra-jegyekkel.

— A mozisok főleg azzal teszik bizalmatlanná a kölcsönző vállalatot, hogy nem akarják bevezetni a jegygarnitúrát.

Június közepén
jelenik meg
a

FILMCOMPASS

1943. évi kötet,
amely a piacon levő filmek
összes adatait tartalmazza

Nélkülözhetetlen segédeszköz
a műsorösszeállításnál
és reklámnál

Ára 6 pengő

Megrendelhető:

KÖRMENDY KÖNYVKIADÓNÁL
VII., ERZSÉBET-KÖRÚT 9—11

— Az amétásokról mi a véleménye?

— Bizony az amétások nagyobb százalékára nem sokat ér. Ezek sem eszményien megbízhatók, de ezt még emberileg meg lehet érteni és csak akkor tudnánk a legteljesebb mértékben vett becsületes amétásokkal dolgozni, ha azoknak egyedenként havi 5—600 pengő teljes megélhetési fizetést nyújtanánk. De ez viszont megint csak lehetetlen, hiszen így is filmenként mintegy 20—25.000 pengőt tesz ki az améta-költség, és ha most emelnék az amétások fizetését, a mai filmgyártó viszonyok mellett nem hogy nem keresnénk valami keveset a filmekben, hanem ráfizetnénk mindegyikre. Sokszor saját tisztviselőinket küldjük ki amétázni. Ilyenkor nem a spórolás vezet minket, hanem az abszolút megbízhatóság.

— Vidéken történtek olyan esetek, hogy a kiküldött amétás el sem ment a moziba, mást küldött maga helyett, ő pedig felvette tőlünk a munkájáért járó pénzösszeget.

— Összegezve véleményemet, az améta-ellenőrzés egy szükséges rossz. És hogyan lehetne rajta a mai állapotokhoz mérten segíteni? Talán úgy, hogy páros garnitúra-jegyrendszerrel dolgoznánk.

Ha lehetséges volna a becsületes munka

Hausz Mária filmvállalattól magát a vállalat igazgatónőjét interjúváltuk meg. Hausz Mária egészen röviden nyilatkozott:

— Az améta-rendszer természetesen kell, hogy a jövőben is meg legyen. Ha lehetséges volna az úgynevezett »becsületes améta«, akkor emellett úgy a mozis, mint a filmgyártó, illetve a kölcsönző is jól keresne.

VÁLASZLAJTOS ELEMÉRNEK

(A prolongációs klauzula és magyar filmgyártás)

»A Filmszínházak Közönlönye« egyik legutóbbi számában Lajtos Elemér, a Scala filmszínház engedélyese figyelemreméltó cikket írt, amelyben a premierszínházaink prolongációs klauzulája fel-emelésének szükségességét vitatja.

Lajtos Elemér cikkének gondolatmenete nagyjából a következő: A folyó filmszezonban egyes premierszínházak és közöttük az ové is aránylag kevés filmet jelentett meg, mint-hogy az egyes filmek a mai prolongációs klauzulák mellett igen sok hétig vannak műsoron. Ennek következtében több magyar film (Lajtos adatai szerint mintegy 4–5 film) hosszú hónapok óta nem tud megjelenni. Azt állítja továbbiakban a cikk, hogy a magyar filmgyártónak fontosabb érdeke fűződik ahhoz, hogy a filmjét késedelem nélkül megjelentethesse, mind ahhoz, hogy az alacsonyabb klauzula mellett egy-egy film még további 1–2 hétig fusson a premierben. Azt állítja továbbá a cikk, hogy a filmgyártók a rövidebb premier játzsás esetén azt az összeget, amit a premierben elveszítenének, megkapnák az utánjátszó és továbbjátszó mozgósínházaktól, viszont az alacsony klauzula következtében annyi ideig játszó a premierszínházak az egyes filmeket, hogy immár a később játszó mozgósínházak közönségét veszik el. Ennek következménye, hogy a kisebb mozgósínházak kénytelenek »agyonját-szott« filmeket másorra tűzni.

A klauzula felemelése iránti javaslatának érvei tehát főmőren csoportosítva a következők: *Jobban járna a gyártó, mert több filmet tudna premierben megjelentetni és filmjei előbb jelenhetnének meg. Jobban járna a premierszínház, mert a magasabb klauzula megszabadítaná őt fi:zenként*

egy-két gyengébb hét forgalmától és így évi bruttó forgalma jelentékenyen emelkedne. *Jól járnának további budapesti színházak, mert nem kellene agyonját-szott filmeket bemutatni.*

A fenti okfejtésnek a premierszínházakra vonatkozó részét szóról-szóra aláírom. Valóban a prolongációs klauzula emelése alkalmas eszköz lenne a premierszínházak évi bruttó forgalmának és így nyereségének további fokozására. Ezen a téren az okfejtés csak annyiban hibás, hogy a *perifériális kis mozis közönségének a premierszínházakba való özönlése* ugyanúgy, mint, ahogy a kis mozis-

nál a páholyoknak mezit-láhos vendégekké váló megtöltése a *helyáruk viszonylagos olcsóságával magyarázható*. Igaza lehet a cikkírónak abban is, hogy a budapesti kisebb mozgósínházak talán még nagyobb forgalmat érnének el az esetben, ha a filmeket a premierszínházak kevesebb ideig játszanák. Sőt, ehhez az érvehhez még azt is hozzá tehetném, hogy a rövidebb premierfutás következtében számszerűen még több film kerülne forgalomba és a nagyobb kínálat országos viszonylatban is olcsóbbá tehető a filmkölsöndíjakat, ami tehát szintén érdeke a kismozisoknak.

Ami nem érdeke a gyártónak és kölcsönzőnek

Azonban tökéletesen és alaposan téved a cikkíró, amikor azt az állítást kockáztatja meg, hogy mindez a magyar filmgyártóknak és a filmkölsönzőknek is érdeke. Ellenkezőleg! A prolongációs klauzulának aránytalanul és igazságtalanul magas megszabása már eddig is nagymértékben veszélyeztette a magyar filmgyártás rentabilitását. A klauzulának újabb emelése alkalmas lenne arra, hogy teljes pusztulásba döntse azt a magyar filmgyártást, amelyiknek fennmaradása és fejlődése a filmszínháztulajdonosoknak (a premierszínházaknak is) életbevágó érdeke. Figyelembe kell vennünk, hogy a hazai mozgósínházak túlnyomó része nem küzd egzisztenciális gondokkal. Ezzel szemben az évről-évre 30–40%-os költségemelkedéssel dolgozó magyar filmgyártók — hiteles és bármikor ellenőrizhető adatok szerint — egy-két kiugró filmsikertől eltekintve, filmjeikkel legfeljebb annyi bevételt tudnak elérni, amennyiből egy újabb hasonló filmet tudnak előállítani. A filmszakma két ága közül ma

is a filmgyártás az, amelyik nehezebb helyzetben van; épp ezért *gyártásunkat kell védeni és a hasonló szakmai kérdéseket ebből a szemszögből kell elbírálni. A filmgyártás érdeke pedig azt kívánja, hogy minden mozi-kategória annyi ideig játssza a magyar filmeket, ameddig csak az üzleti rentabilitás veszélye nélkül egyáltalán játszani tudja. A cikkírónak az az érve, mely szerint a premierszínház rövidebb játzsása esetén a filmgyártó kieső bevételeit a kisebb mozgósínházak bepótolják, azért sem helytálló, mert hiszen — éppen a nagy filmkínálat következtében — már az együttjátszó utánjátszó színházak is túlnyomó részben prolongációs klauzula nélkül fix egyheti játzsásra kötik le a magyar filmeket; a másod- és harmadhetes színházak pedig annak érdekében, hogy minél kevesebb napon kelljen bevételi részésedésre játszaniok, inkább 3-4 napig mutatják be csak a magyar filmeket és csak a sikeresebb filmek jutnak el a prolongációnélküli hétnapos játzsáshoz. (Persze itt is vannak ki-*

vételek: pl. az utánjátszó-közül a »Mesevár« néha két hétig is játszik, másodhetesek közül az Attila mozi rendszeresen 14 napig mutatja be a magyar filmeket.) Azonban általánosságban a premierszínházakon és a monopól utánjátszón kívül a többi mozgósínháznál a magas klauzula miatt elvesztett hetek bevételeit bepótolni többé nem lehet!

A magyar filmgyártás a premierszínházaknál és a nagyobb vidéki városoknál a minél hosszabb futás lehetőségéről semmi esetre sem mondhat le!

A tavalyi helyáremelésig a prolongációs klauzulákkal nem is volt különösebb baj. Azóta azonban, *amióta a színházak helyárukat 20%-kal fel-emelték, prolongációs klauzulájukat ugyanilyen arányban emelték; viszont a fél 10 órai záróra következtében igen sok vendéget elveszítettek; azóta a prolongációs klauzula kérdése állandóan kényes pontja szakmánknak!* A filmgyártói álláspont szerint *nem indokolt a klauzuláknak a helyáremelés arányában való felemelése, mert az előadáskorlátozás viszont a mozgósínházak forgalmát igen károsan befolyásolja. A mozisok pedig érthető módon mindent elkövetnek, hogy ha már az újabb nagyon csekély helyáremelés nem következett be, s az előadás korlátozást sem enyhítik, úgy valami más módon bruttóbevételeik növelését elérjék. Erre pedig alkalmas mód lenne a klauzulák újabb felemelése. Viszont az említett cikk elején hangsúlyozott »nemzeti érdek« szempontjából a klauzula emelése csak akkor lenne indokolt, ha a magyar filmgyártás érdeke kívánná ezt! Mert a magyar filmgyártás fejlődéséhez több közérdek fűződik, mint egyes mozgósínházak tisztességes jövedelmének*

további emeléséhez! Indokolt lenne a klauzula emelése akkor is, ha a túl hosszú futás miatt az

ország filmmellátása veszélyeztetve lenne, vagyis ha a piac szükségleténél kevesebb film jelenne meg.

Egy kis statisztika

A hazai filmpiac megfelelő ellátása valóban fontos közérdek; emellett azonban *ugyancsak fontos érdek, hogy az oly nagyon hiányzó nyersanyag-takarékosság elvét minden vonalon a legnagyobb mértékben keresztül vigyük.* Márpedig az alább részletesen kimutatott összehasonlító statisztika azt bizonyítja, hogy az 1942/43-as filmszezonban számszerűen is több film jelent meg, mint az előző szezon hasonló időszakában. Holott az előtte való szezonban is több filmet forgalmaztunk, mint amennyi a hazai piacnak a legminimálisabban számított szükséglete. (Ne felejtsük el, hogy a Németbirodalom 7000 mozgószínházát évi 104–117 filmmel tudják ellátni!) De álljon itt bizonyítékul a pontos statisztika:

1941. aug. 13-tól 1942. máj. 14-ig megjelent 9 hónap alatt 116 film (ebből 33 magyar film volt!)

1942. aug. 13-tól 1943. máj. 14-ig megjelent 117

film (ebből 42 magyar film volt!)

(Ha figyelembe vesszük, hogy a magyar filmek legalább kétszer annyi kópiával kerülnek forgalomba, mint a külföldiek, úgy a megjelent filmek számának emelkedése mintegy 10%.)

A fenti összehasonlító statisztika azt bizonyítja, hogy mennyire hibás eredményre jutott a cikkíró, amikor csupán a saját mozgószínházának számszerűen csökkent megjelenéseiből indult ki. Mert attól, hogy a Scala filmszínház ebben a szezonban — sikeresebb filmeket játszva — kevesebb műsort cserél, mint előtte való évben, még a kisebb mozgószínházak egyáltalán nem jutottak kevesebb filmhez. *A gyártó vállalatok pedig sokkal szívesebben várnak filmjük megjelenésével néhány hetet, esetleg néhány hónapot, sem hogy az üzleti haszon reményét egyszersmindenkorra feladják!*

A kölcsönös segítség ténye

Az újból felmerült klauzulavitában a *filmgyártóink érdekképviseletének elfoglalt hivatalos álláspontja az, hogy minden mozgószínház addig tartsa műsorán a magyar filmet, ameddig a bevételei a kölcsöndíjon és rezsin kívül üzleti hasznot is biztosítanak!* Épp ezért *premierszínházanként külön-külön egy szakmaközi bizottság állapítsa meg a magyar filmek maximális klauzuláját a fenti elvek figyelembevételével.* Vagyis az illető színház azonnal levehesse a magyar filmet, amint az elért bevételek mellett már üzleti hasznot nem tud felmutatni. *Addig azonban minden körülmények között használja ki a magyar filmet, mert ezt kívánja a cikkíró által oly nagyon hangsúlyozott nemzeti érdek. Ilyen mó-*

don a premierszínház anyagi károsítása nélkül a gyártó eljut filmjének méltányosan kívánható teljes kihasználásához és ha ezt az elvet országosan keresztül visszük, akkor elérjük azt, hogy legalább az a kicsiny filmpiac, amelyre a magyar filmgyártás támaszkodhat, minden erejével alá fogja támasztani gyártásunkat.

Persze a kérdésnek ilyen megoldása tulajdonképpen csak a szakma két ágának az önségélye. Az alapvető segítség a piac megnagyobbítása (legalább 300 újabb mozgószínház nyitásával engedélyezése), az előadások korlátozásának észszerű enyhítése és a helyárok emelése. Ezek azok a kérdések, amelyekről az egész szakma boldogulása sokkal inkább függ, mint a prolongációs klauzulák

ügyétől; azonban ezekben a sorsdöntő kérdésekben hatóságaink nélkül mi magunk segíteni nem tudunk!

Lajtos Elemér pedig tartsa meg továbbra is színházában azt a szép és hasznos gyakorlatot, hogy 8 film között 7 magyar filmet mutat be; igyekezzen továbbra is színházát minél nagyobb mértékben a magyar filmkultúra szolgálatába állítani, mert ezzel valóban helye-

sen szolgálja a nemzeti közérdeket; azonban akkor, amikor a magyar filmgyártók érdekében kíván cikket írni, kérdezze meg előbb magukat az érdekelteket, mert másképp könnyen abba a hibába esik, amibe szóbanforgó cikkével esett, t. i. azok, akiknek védelmében tölta fogott, kénytelenek őt megtagadni és fogadatlan prókátornak minősíteni.

Erdélyi István dr.

Mennyi nyersanyagot fogyaszt a magyar híradó évente?

Az 1000. magyar híradó megjelenésével kapcsolatban a »Magyar Film«-ben ismételtén foglalkoztunk a magyar híradónak a filmkultúráis életünkben közel 20 éve betöltött jelentős szerepével. A kulturális jelentőségén felül nagyon érdekes a mai szakmai helyzetben a híradó technikai felépítése is, elsősorban a *nyersanyag fogyasztása.* Ezért ebből az alkalomból kérdést intéztünk a Magyar Filmiroda Rt. vezető igazgatójához, Tőrey Zoltán dr.-hoz, hogy hány méterre rúg a Magyar Világhíradó évi átlagos nyersanyagfogyasztása.

Kérdésünkre Tőrey Zoltán dr. a következő választ adta:

Az 55 normál és 19 keskeny példányban megjelenő Magyar Világhíradó a mai korlátozott nyersanyagviszonyok között is kerekén 1,240.000 méter nyersanyagot fogyaszt egy esztendőben. Ennek több, mint fele normál pozitív anyag, míg a kisebbik fele kép- és hangnegatívból, dub-pozitívból, dub-negatívból és 16 mm-es nyersanyagból tevődik össze.

Ebbe a mennyiségbe már beleértettem azokat a film-

nyersanyagokat is, amelyeket a Magyar Világhíradóban megjelenő katonai felvételek elkészítéséhez a Magyar Filmiroda felhasznál.

Azzal a megnyugtató érzéssel közlöm ezeket az adatokat a »Magyar Film« számára, hogy a mai korlátozott viszonyok között is sikerült a nemzeti szempontból jelentős kulturális munkát végző Magyar Világhíradó részére feltétlenül szükséges nyersanyagot biztosítani. A mai helyzetben kizárólagosan az Agfa szállította, illetőleg szállítja a híradó feldolgozásához és sokszorosításához szükséges nyersanyagot. Ez az a mennyiség, amellyel a háborús években óvatos gazdálkodással megoldhatjuk a Magyar Világhíradóra váró feladatokat.

Tőrey Zoltán dr. vezetőigazgató tájékoztatóját a magunk részéről is nagyon megnyugtatónak tartjuk és azt kívánjuk a Magyar Világhíradónak, hogy az elkövetkezendő további ezer hét felvételéhez mindenkor legalább ennyi nyersanyag álljon rendelkezésre.

(—ő)

BEMUTATÓFILMSZÍNHÁZAK MŰSORA

ÁTRIUM	Heten mint a gonoszok	V. 18-től	Léna
CORVIN	Titkok vándora	V. 21-től	Budapest
DEÁK	Szerencsés flótás	V. 21-től	Jupiter
FORUM	Alfa Tau	V. 24-től	Esperia
KASZINO	Szerencsés flótás	V. 21-től	Jupiter
KORZÓ	Szerelmi láz	V. 21-től	Kolczonay
NEMZETI APOLLÓ	Heten mint a gonoszok	V. 18-től	Léna
OMNIA	Egy szoknya egy nadrág	V. 13-től	Hamza
RADIUS	Szerelmi láz	V. 21-től	Kolczonay
SCALA	Egy bolond százat csinál	V. 1-től	Aurora
SZITTYA	Egy szoknya egy nadrág	IV. 21-től	Hamza
URÁNIA	Asszonybecsület	V. 21-től	Ufa

A színjáték fanatikusa: Szeleczy Zita, aki a színészet mellett a repülést imádja a legjobban

Szeleczy Zita... A név varázsában benne van a népszerűség fogalma. A magyar színművészet két évszázados

ben. A népszerűsége alakításából adódik. Az a szerep, amit eljátszik, azt azután már

mint Szeleczy-szerepet emlegetik. Így találkozik a népszerűség a név varázsával.

a valami, ami a színházat igazán színházzá teszi, vagyis a közönség jelenléte.

Színház mindenekelőtt

Amikor legújabb filmjének a »Sziámi macska« felvételeinél találkoztunk, a filmen oly sokszor megcsodált Szeleczy-kedvességgel és Szeleczy-szerénységgel válaszolt kérdéseinkre.

— *Hogy van az, hogy ilyen hosszú ideje nem filmezett? Nem hiányzott ez az életéből?*

— Valóban, huzamosabb ideje nem voltam felvevőgép lencséje előtt, de bevaló, nem igen hiányzott a

lehet összehasonlítani a filmmel. A film merőben más világ. A filmnél rengeteg megkötés van tér és idő tekintetében. Technikai szempontok miatt rapszódikusan csapong a cselekmény vonala. Az alakítás hangulata villámvonalakban szenved képről-képre töréseket. A színháznál kronologikus sorrendben építődik fel a történet és a szerep lelki átélése is fokról-fokra közeledik a kiteljesedés felé. Pílanatnyilag talán a filmmel

— *Szabadidejében mit szokott csinálni?* — kérdezzük rendületlenül tovább Zita művésznőt.

— Először is csak a *szombat* és *vasárnap* jelenti nálam a szabadidőt. *Különböznélünk fanatikusa vagyok a munkámnak csak akkor érzem jól magamat, ha dolgozhatom.* Valósággal véremmé vált a játék és...

— *... de hát nem gondol arra, hogy kimélni is kellene magát egy kicsit?* — vetjük gyorsan közbe.

— Igen, ezt írják nekem a leveleikben az én kedves ismeretlen tisztelőim is. Különösen az idősebbek, bácsikák, nénikék. Olyan megható olvasni, amikor arra intenek, hogy *az egészség mindennél többet ér és hogy nagyon vigyázzak magamra, mert én nemcsak a magamé vagyok, hanem az egész országé...* A magyar nemzeté... Látja, épen ezért mert nem akarom magamat megerőltetni, nem sportolok. Azelettől sieltem, úsztam, korcsolyáztam. Most azonban repülni szeretnék. És fogok is!

— *Ilyen bátor?*

— Nemcsak bátorság kell ahhoz kérem — biggyeszti le tűzpiros szájaszélét a magyar film elsőszámú üdvöskéje —, én nem szédülök, nem kapok tengeri betegséget és imádom a repülést!

Ahogy az ország szereti Zitát...

szeretett gazdám...» Az aláírás mindig AL. 422. Meg kell mondanom, hogy a *levél írója nagyon tehetséges, intelligens embernek látszik az írásán keresztül.*

— *A »hazai front« visszahangjáról mondjon valamit azzal kapcsolatban, hogy ismét filmez.*

— Hű, csoda kedves a mi mozi- és színházkedvelő közönségünk. Az idősebbek, mint már említettem, az egészségemet féltik, a fiatalok, de nem is olyan ritkán magánosan öreg bácsik is, akiknek már unokájuk is van, *szerelmes leveleket írnak.* A társadalom minden rétege képviselve van itt. Hála

történetét vizsgálva, voltak korszakok, amelyek mindegyike kitermelte magából saját nagy színésznőjét. Némelykor nem is egyet egyszerre. *Dérynével* egyidőben játszott *Labradori Róza*, *Lendvayné Hivatal Anikó*. Az időszakok valóságos versenyzetek egymással, hogy melyik milyen nagyságot tud felmutatni. Ilyen időszak ez a mostani is. Kezdődött a harmincas évek közepén. Ebbe az időszakba esik egynéhány nagy magyar színésztehetség kibontakozása és ezek között is az első hely: *Szeleczy Zitáé.*

Tehetség... rátermettség... szépség... mind üres frázis, amikor az ő színpadi játékának szellemi mélységét, természetes súlyát kell lemérni és jellemezni.

A kritikus maga is sokszor elszigetelt egyéni bírálatot mond, a saját lelkében — tehát egy lélekben — kiváltott rezonanciákat tolmácsolja akkor, amikor darabról, vagy a szerepet alakítóról mond jó, vagy rossz véleményét.

Es Szeleczy Zita esetében még az egyéni kritika is elismeri az ő nagyságát: *első és felsőbbrendűségét a magyar színpadon drámában, prózában, vagy zenés vígjáték szerepében.* Egyformán jó, vagy jobb színpadon és filmen él minden szerepé-

Szeleczy és Hajmássy.

film. Időközben vagy tíz forgatókönyvet adtam vissza. Rettenetes rosszak voltak...

— *Közeljövőben melyik filmben fog még játszani?*

— A »Lili bárónő«-ben és hogy mostanában nem játszottam filmen, — folytatja Zita művésznő az előbbi gondolatmenetet, — ennek az is egyik oka, hogy *fáradt voltam*, márpedig ilyenkor az ember nem tud jó alakítást nyújtani. Azután meg estéről-estére játszottam az Operett-színházban.

— *Melyiket szereti jobban: a filmet, vagy a színházat?*

Gondolkodás nélkül feleli és ebben a feleletben benne van Szeleczy Zita egész nagy színészi egyénisége:

— *A színházat!* Ezt nem is

jobban meg kell játszani a szerepeket, de itt mégis hiányzik az a közösségérzet, az

Kopogtatnak az öltöző ajtaján. Belép az öltözőtőnő, kezében egy zöld tábori lap.

— *A fronttal is levelezik?*

— Oh, de mennyit! Aranyosan írnak a kint levő katonák. Egy érdekes esetem is van ezzel kapcsolatban. A régi kocsi, az AL. 422. jelzésű nagy Ford, most »valahol Oroszországban« szolgálja a hazát és ez a kocsi szokott nekem gyakran írni nagyon szellemes leveleket. Így kezdi mindig: *»Édes kicsi gazdám!*» Majd pedig ilyen megjegyzések vannak benne: *»...könny toltul a reflektoromba, mikor arra gondolok, hogy most neked gyalog kell járni én édes*

AlfaTau

Istennek még egyellen esélben sem kaptam csúnya levelet, pedig pár év alatt jó sokat kikézbcsített hozzám a posta. Ebből is érzem, hogy szeretnek engem az emberek. Igazi magyar típusú nőnek jellemznek és úgy gondolom, hogy az idős bácsik részéről nem is a »szerelem« az, ami íratja velük a leveleiket, hanem az a nagy szeretet, amit talán, mint atya éreznek irántam.

— Valahogyan az az érzésünk, kedves Zita, hogy Maga az utolsó félv alatt megkomolyodott.

— Oh, dehogya! Talán még komolytalanabb, vidámabb lettem most, mint azelőtt voltam. Csak kikapcsolódtam a társasági életből. Nem is szeretek társaságba járni. Utálom a társasági életet, az emberek irigyek és főleg rengeteg buta, beképzelt ember szaladgál a világban. Én pedig csak az értékes embereket szeretem, azokkal üdüllök fel lelkileg társalgás közben.

— Miért lennének irigyek az emberek Magára? Ez éppen olyan, mintha valaki irigyelné Rafael, vagy Thorak utánózhatalan egyéniségét. Talán a nők...?

— Nem, éppen nem! A nők,

mondhatom engem nem is vesznek nőszámba. Vagy férfi, vagy gyerek vagyok az ő szemükben.

— Nem érzi, hogy Magát egy kicsit mindenki elkényezteti?

— Miért? — csodálkozik rá. — Velem szemben mindenki udvarias, ezt azonban nem lehet kényeztetésnek venni. Én megcsinálom a magam munkáját, igyekszem mindig tőlem telhetőleg a legtökéletesebbet adni, ezért megkapom az ellenszolgáltatást, a többi pedig ezenfelül az, ami kedvessé teszi előttem az egész világot. Igaz, hogy nálam másképpen alakult már akadémista koromban minden, mint a legtöbb színésznél. Nehézséget nem tapasztaltam sehol.

— Boldog, hogy teljesült az álma és »nagy« színésznő letti?

— Mi az, hogy »nagy?« Magamról a saját véleményem az, hogy tehetséges vagyok. Ez az egész! És természetesen, hogy boldog vagyok. Játszhatom, még sokat szeretnék dolgozni, nagy alakításokat nyújtani. Boldog vagyok azért is, hogy szeret mindenki... *

A szerénység, kedvesség és bájoság mintaképe: Sze-

lezky Zita, valóban boldog lehet, hogy mindenhol, szerte az országban egyformán szereti mindenki. Egy ország féltő rajongással veszi körül és ő teljes mértékben megérdemli ezt a szeretetet. Aki ennyire hivatásának tudja a színészetet, ennyit tesz, dolgozik ezen keresztül a magyar népréte-

gek szórakoztatására, attól távol marad az intrika, kiemelkedik az emberek közül és egyéniségének varázsával szépet és jót ad környezetének. Szépet és jót, utánózhatalan színészi alakításokat egy országnak, mert ő az egész országé...

Csontó Menyhért

Keskenyfilmkongresszus Zágrábban

Május 16-án nyílt meg Zágrábban az első európai keskenyfilmkongresszus, melyet a Kereskedelmi Kamara nagyteremben Starcevic horvát kultuszminiszter nyitott meg. A horvát propagandaminisztérium filmesztályának vezetője, Marijan Mikac Magyarországot is meghívta a kongresszusra, ahol dr. Ágotai Géza, a Magyar Filmiroda igazgató helyettese, Kálló Vilmos, osztályvezető, Geszty Lajos igazgató és Kovács Gusztáv igazgató képviselte hazánkat.

A kongresszus első napján H. Joachim drezdai professzor a keskenyfilm történetéről és jelenlegi szerepéről mondott értékes előadást. Beszédében szemléltető képet nyújtott a keskenyfilm sokoldalú alkalmazásáról, melyek

különösen tudományos szempontból növekszik jelentősége. Másnap Ágotai Géza dr. »A keskenyfilm Magyarországon« címmel tartott előadást, melyben kitér arra, hogy a közoktatásügyi minisztérium oktatófilm osztálya és a fővárosi filmesztálya, amely kizárólag keskenyfilmekkel dolgozik és több, mint 10.000 méter hosszúságú kópiával rendelkezik.

Geszty Lajos a »Kis kakuk« c. oktatófilmet is levitte, mely a jelenlevők között nagy tetszést aratott. A filmamatőrök keskenyfilmfelvételeiből az »Aqua vitae« c. színes baba-trükkfilm, a »Süvenir« és a »Balaton« c. ismeretterjesztő színes filmek kerültek vetítésre.

A zágrábi nemzetközi keskenyfilmkongresszus május 25-ig tart.

MIT HOL JÁTSZANAK BUDAPESTEN

A diésőség ára
A király bolondja
A kútásó leánya

Alfa Tau
A nőnek mindig igaza van
Asszonybecsület
Azurexpressz
Ámok
Barátnőm
Barlettai párviadal
Családunk szégyene
Dzsarabub

Egy bolond százat csinál
Egy szoknya, egy nadrág
Ellopott titok
Eltévedt emberek
Enyém vagy

Édes mostoha
Fehér emberek
Fekete álarcos
Hetem mint a gonoszok

Damjanich
Vitéz
Andrássy, Kultúr,
Nép, Tinódi
Fórum

Belvárosi
Uránia
Anna
Homeros
Ósbuda
Tátra
Barlang,
Attila, Baross,
Diadal, Flórián

Kamara
Omnia
Korona, Toldi
Csaba, Mesevár
Hunnia, Nyugat,
Palota, Ráday,
Ugoesa

Turul
Bethlen
Tisza
Átrium, Nemzeti Apolló

Istenek kedvence
Isten rabjai
Jelmezbál
Kölesönként kastély
Lányok egymásközt
Leányvásár
Legényvásár
Lidércfény
Mégbélyegzett asszony
Meghalok érte
Négylovas hintó
Néma kolostor
Operett
Pascal kétélete
Párduckisasszony
Pista tekintetes úr
Reménytelen eset
Szerelmi láz
Szerencsés flótás
Szép csillag

Titkok vándora
Uszó város
Utolsó pillanat
Üzenet a Volgapartról

Ujbuda
Capitol
Hazám
Józsefvárosi
Erzsébet
Székely
Déliháb, Körönd
Pluto
Turán
Nap
Kristály
Maros
Népszínház,
Adria
Scala
Pest
Szivárvány
Korzó, Rádus
Deák, Kaszinó
Béke, Budai Apolló.
Glória, Ipoly, Otthon
Petőfi, Rákóczi,
Zugló
Corvin
Duna
Alkotás
Éva

Hamza D. Ákos:

A magyar író a magyar film tárt karokkal várja!

A magyar filmszakma rendezői gárdájából ezúttal Hamza D. Ákos szólal meg Olvasóinknak lapunk hasábjain. A nyugalmáról, udvariasságáról közismert illusztris rendező a következő sorokban a magyar filmgyártás olyan sajátos kérdéseivel foglalkozik, amelyről bár eddig is mindenki tudott, az illetékesek mégsem tettek lépéseket azok megoldására.

— A legégetőbb veszély szerintem az állami gyámkodás túlzó, vagy helytelen irányú jelentkezése. Ma már jóformán minden miniszteriumunk filmgyártó vagy gyártást irányító igényt támaszt. Lehet helyes és kívánatos, hogy bizonyos számú határozott célú film készüljön, már csak azért is, hogy így a nemzetnevelési és honvédelmi kívánalmak kielégítése után a többi film számára mennél nagyobb és teljesebb szabadságot lehessen biztosítani. Sajnos, az irányító állami beavatkozás filmgyártásunk egyeteme ellen irányul. És annyi külön, gyakran ütköző formában is, ahány hatáskörileg érdekelte hatóságunk van. *Filmgyártóink ma annyi különböző követelményt kényszerülnek kielégíteni, hogy a film sajátos törvényeinek nem is tehetnének eleget.* Tudatában vagyunk annak, hogy a film a legszélesebb néptömegekre milyen káros és romboló hatással lehet. Szükségesnek tartjuk a legéberebb örködést az ilyen káros hatások ellen. De ez nem jelentheti idegen funkciók végeztetését a filmmel.

— Az emberek moziba járnak. Belső lélektani szükségből. Mert — XI. Pius pápa «Vigilanti Cura» kezdetű enciklikája mondja: — *ugyanazt a gyönyörűséget, ugyanazt a szórakoztatást nyújtja szegénynek és gazdagnak.*

— Ma a filmnek éppen ezt a szórakoztató értékét nyirbálják. Főleg műfaji alapon. A vígjáték vagy a bohózat eleve proskribáltatott. Pedig az *egészséges kacagás a lélektan tanúsága szerint honvédelmi és nemzetnevelési szempontból is van olyan jelentőségű, mint némely moralizáló hatású giccsnek a szemlélete.* A következőes álláspont az lenne, ha az operett-színházak, cirkuszok és egyéb, kifejezetten szórakoztató helyek bezártnának. Legyen tilos vidám zenét írni és játszani; a színpadokon ne lássunk csak hazafias tárgyú darabokat. A kívánsághangversenyek és a rádió műsoráról pedig nem is merünk szólni.

A vád visszahull a vádlóra

— *Am mérlegeljünk, de mindent a maga módján és helyes mértékkel.*

— A másik hibáját filmgyártásunknak kritikákból és vádakból eléggé ismerjük. Ez a mozik vásznairól elég gyakran áradó alacsonyrendűség, közönségesség vagy laposság. Sajnos, a vád igaz, de visszahull a vádlóra. Girandoux, aki nem átalított a film védelmében kiállni, azt üzentte a francia írástudóknak: *»A film nem lehet az a takaró, mely mögött szabadon ömölhetnek képzeletük melléktermékei. Legyenek érte az írók mindenkor jelelősek, és pedig társaik előtt; a film nem menhelye azoknak a mondatoknak, melyeket a könnyű lapjai visszautasítanak.*

— És ez érvényes a magyar filmre is. Magyar filmen mindig azt fogják mondani, amit magyar írók írnak. Filmes, gyártó, rendező — az én tapasztalatom szerint — írók csak megillető tisztelettel fogadott. *Jöjjön behát a magyar író, a magyar film tárt karokkal várja.*

— Ami ezeken túl van, az már sajnos, pénzügyi probléma. Szegények vagyunk. Ha biztosíthatnók a mennél szélesebb élető szabadságot, és mennél szorosabb írói közreműködést, további jelentős eredményt már csak több pénzzel érhetnénk el.

— Itt egy pillanatra álljunk meg. *Ma dívat ütni a magyar filmgyártáson.* A tájékozatlan jószándék és a fölényes rosszindulat pergőtüzében állunk. Nemrég, pl. az Akadémia nagyteljesítéssel a főtítkára vélt bennünket jogosan elűnt a szegénységre való hivatkozás enyhítő körülményétől.

— Ami az itt készült külföldi filmeket illeti — nem vitatkozunk —, tudomásul vesszük a főtítkár úr állásfoglalását.

— Azonban mi nem műszaki berendezési tárgyak hiánya miatt fájlaljuk szegénységünket. A rendelkezésre álló gépi berendezés, ha nem is korszerű, tényleg elég a mainál sokkal jobb minőségű filmek gyártásához.

A nyugodt gyártás akadályai

— Ami kevés, gyalázatosan kevés, az:

1. A rendelkezésre álló nyersanyag. *Sehol a világon nem gyártanak filmet 8000 méterből.* Ilyen kevés anyagból egyszerűen vehetünk fel egy jelenetet és akárhogy sikerült, bent lesz a filmben. *Külföldi filmeknél egy-egy nehezebb jelenetet akár 20—30-szor is felvesznek.*

2. A műtermi napok száma. Filmenként átlag 15. Ilyen rövid idő alatt nem lehet a jeleneteket kellően kidolgozni. Sem technikailag, sem a színészi játék szempontjából. Alternatív megoldásokról pedig szó sem lehet.

3. A kiállítás és minőség: *több pénz díszletre, ruhára, kellékre; kisebb szerepekre is jobb, tehát drágább színészek alkalmazása, gazdagabb, nívósabb statisztéria stb. stb.*

4. És végül az idő a rendező technikai munkájára. *Ez ma jóformán nem egyéb, mint a sietség miatt való örökös lemondás a szebb, de bonyolultabb és hosszabb időt igénybevevő oldásokról.*

— És ha mégis van magyar filmgyártás, sőt az agyonkritizált magyar film ma harmadik helyen áll Európában; és egyre nagyobb sikerrel egyre több magyar filmet játszanak Európa mozijaiban Finnországtól Bulgáriáig és Svédországtól Olaszországig, erre legyünk *egyformán büszkék gyártók, színészek, operatőrök, díszletezők, világosító munkások és rendezők.*

— Természetesen vannak kisebb-nagyobb javítási lehetőségek, melyeknek megoldása inkább gondosságot, mint pénzt igényelne. Ezeket talán a mi házi bajainknak nevezhetnénk. Ilyenek:

a) *Kis pénzből megoldható technikai berendezések, azok javítása. Sima és főleg zajtalan kocsiszás a műteremben. Hátérjalak, kellékárunk feljavítása stb.*

b) *Helyes organizáció. A kellő időben való műtermi kiutalások, hogy több idő maradjon az egyes filmek előkészítő munkálataira.*

c) *Gondoskodjunk megfelelő előkészítéssel, de fegyelm-mel is arról, hogy színészeink tökéletes szereptudással jöjjenek a műterembe!*

A magyar film három generációja

— Feltétlenül szükséges a mennél szélesebb körű utánpótlás. A fiatalok mennél alaposabb és gondosabb kiképzéséről kell gondoskodnunk. És ezt főleg gyakorlati úton látom megoldhatónak a műtermekben és nem hosszabb-rövidebb tanfolyamokon.

— Az utánképzés, a fiatalok kérdése, érdekes lélektani kérdést vet felszínre: *a generációk kérdését.* A film most jut a harmadik generáció idejébe.

— *Az első generáció a mult;* a film történelme. Ők teremtték meg a Lumière-testvérek technikai találmányából a filmet és fejlesztették addig a kultúrtörténelmi vitáig, hogy művészet-e a film?

— *A második generáció* már tanúja és szemlélője a film egyre rohamosabb fejlődésének, *előttünk tanult meg beszélni és szárnyalni.* A harmadik generáció pedig már *örökségbe kapja készen,* mint önálló kifejezési eszközt a filmet.

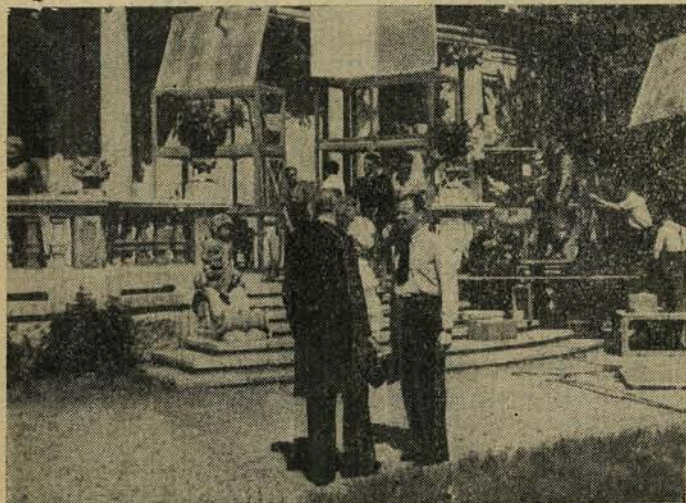
— Ha átlapozzák az elmúlt két évtized irodalmát, minden problémájukat, mint lezárt vitát találják meg benne. Vége az elmélkedésnek, vége a csodáknak, az ő idejük a munka, az alkotás ideje.

— Magamat valahogy a két utolsó generáció között érzem. Elég idős vagyok ahhoz, hogy részem lehetett még a második generáció idejéből, de úgy remélem, elég fiatal ahhoz, hogy csak *ezután dolgozzam igazán.*

A forgatási idő legizgalmasabb, legérdekesebb és legkedélyesebb napjairól beszél a rendező, világosító és gyártásvezető

A május legpompázóbb köntösébe öltözött szabad természet ölében egy vidéki kastély

onnan rándul ki egy kis délutáni »játék-vikendre«, hogy este ismét a Vig színpadának

»Fénykormányzás« stanioltükrökkel

parkjának árnyas fái alól nézem azt a nagy nekikészülőlést, amely a Hunnia »Éj-jeli zene« című filmjének külső felvételéhez szükséges.

Ugynevezett »nem zürös« felvételi nap van ma. Mindössze Vay Ilus, Pálóczy László, Pethes Ferenc, vitéz Góznány György jöttek ki gépkocsival ide, a Pesthez közel fekvő falucska határába. Kétször, mint mondják, Kelemen Éva is kirobog, egyelőre a Víg színpadban próbál és

deszkáiról dobogtassa meg holdolójának szívét bájos megjelenésével.

Érdekes munka folyik előttem. A munkások szépen sorjában, az út mentén lerakják a teherautókon kiszállított »kellékeket«. A kocsizó felvendőgép, Eiben István mindenható »műszere« részére deszkapallót fektetnek le a pázsitra. A padló mellett állványokat szerelnek fel a fénymegfelelő »kormányzására«, keverésére és alakítására.

Mi is az a „külső felvétel“?

Még az az ember, aki pedig különben a legkíméletesebb mozilátogató, sem tud a maga valóságában igazi képet alkotni arról a munkáról, amit »külső felvételek« cím alatt neveztek el a filmszakmában. Alig van érdekesebb, de egyben izgalmasabb felvételi napja egy produkciónak, mint akkor, amikor a »külsőket« forgatják. És hogy miért, arra nézve a legilletékesebb személyektől kapjuk meg a felvilágosítást.

— A külső felvételek lényegében majdnem ugyanúgy zajlanak le — mondja Bán Frigyes rendező — mintha műteremben dolgoznánk, sőt azután, hogy a jelenetnek lefényképezésére kerül a sor, semmi különbség nincs a műterem és

a külső között. Csak éppen az az út, amelyet a jelenet felvételéhez meg kell tenni, adja meg a különös színét, ízet a külső felvételnek.

Eppen a természet maga befolyásolja a külső forgatást. Ki kell nyugodtan várni mindazt a természetadta lehetőségeket, amelyek szükségesek a felvételhez. Ha a forgatókönyv napot ír elő, akkor napot, ha felhőt, akkor esőt és így tovább. Sokszor megtörténik, hogy a nap nem jó szög alatt éri a szereplőket, ilyenkor mint egy kormányozható anyagot »irányítani« kell a napsugarakat. Tükörrel, staniolozott lapokkal vagy ehhez hasonló és visszaverődésre alkalmas eszközökkel.

— Hangos filmnél a szél is zavarhatja a hangot. Így ki kell várni minden egyes szélrohamot. Felvétel szempontjából pedig az egyik felvételen, ha mozognak a fák levelei, akkor a jelenethez szervesen hozzátartozó következő képen is mozgást kell észlelni a fák levelein. Viszont az is lehetséges, hogy erre a következő felvételre csak napok múlva kerül sor, amikor már teljes szélcsend uralkodik.

— Sok rendező a külső forgatást nem is nagyon szereti az előbb elmondott okokból. Technikai szempontból is sokszorosan nehezebb a külső felvétel. Különösen akkor, ha messze megyünk el a gyártól, ahol minden technikai kellék azonnal kéznél van, amikor szükséges. Ilyenkor idegesebb is az ember, mert te-

gyük fel beállít egy hosszabb jelenetet, lepróbálja azt s mire a felvételre kerülne a sor, a nap odébb ment, a felhős háttér elváltozott, hirtelen szél keletkezett stb.

— Bár nagy fáradtsággal jár egy-egy film meggyártásánál a ma már elengedhetetlenül szükséges külső forgatás, mégis nagyon kedélyes szokott lenni, már amennyiben a produkció maga is kedélyes.

— Nagy produkciók, értem ezt világviszonylatban, hatalmas reflektorokat visznek ki a külsőkre és ezeknek a segítségével ugyanúgy dolgoznak, mintha műteremben lennének. Egyedül a természetes esőben nehéz a felvétel. Reflektorfényre szükség lévén, azt tompítani nem lehet, a hideg eső pedig megprezíti, tönkreteszi a lámpákat.

Hangsúly mindig a napon van

Pausch Árpád fővilágosító is hozzászól beszélgetésünkhöz.

— A hangsúly mindig a napon van. Lényegében nem számít, hogy jobbról-e, vagy balról világítja meg a szereplőket, mert hiszen ezt tudjuk irányítani. Sokkal nehe-

pokig álltunk naphiány miatt, amely költségöbbletet szokott jelenteni a gyártó vállalatoknak.

— Eiben István operátorrei munka szempontjából is azért hálás körülmény dolgozni, mert borzasztóan korrekciós munkájára. Csak a legtökéletesebb dolgokat csinálja meg és engedi ki kezei közül.

Eiben István »külsőket« forgat Sopronban

zebb már az, amikor a napot »el kell vennünk«. Az sem kellemes, amikor az előbb mondottak ellenkezője áll be, hogy nincs nap. Nem is egyszer történt meg, hogy na-

— Az újabb filmek közül melyekben dolgozott, illetve »világosított«? — kérdezzük Pausch Árpádot.

— Nem panaszkodhatom, mert munka van elég. A »felvilágosító« munkát en csináltam a »Szerelmi láz«-ban, »Fekete hajnal«-ban, a »Késő«-ben, az »Egy bolond szat csinál«-ban.

Zombori Györgyöt is megkérdezzük a külső felvételekkel kapcsolatos gyártás és felvételvezetői munkáról. A Hunnia örökmozgó fiatal gyártásvezetője ezeket mondja:

— Érthető, hogy a magyar filmgyártásban hosszú éveken át miért nem szerették a külső felvételeket. Mert ezek túlságosan sok költséget emésztettek fel. Az »Ember a havason« című nagysikerű magyar biennálés filmben is azért volt lehetséges annyi kiütsöt készíteni, mert ottan a szereplők és mindenki, aki a munkánál közreműködött egyszerűen kívánták mindig a legmegfelelőbb időjárást és úgy csinálták meg a jeleneteket. Munkájukért nem kaptak külön diétát és csak a legszükségesebb kiadásokra volt pénz.

— A közeljövőben fogjuk forgatni a »Két Bajthay« című Hunnia filmet, amelynél majdnem egy hónapig fognak tartani a külső felvételek. A filmben például lesz egy jelenet, amely ködös hajnali időben játszódik le és ezért a szereplők és a stáb minden reggel fel fog kelni hajnalban s kívárja azt a napot, amikor a legideálisabb lesz a felvételre alkalmas hajnali idő.

Nemzeti szempontok

— Nemzeti szempontból óriási jelentőséggel bír egy-egy nagyobb filmben a külső felvétel. Ennek alapján mutathatjuk be az egyes magyar tájakat, népviseleteket és szokásokat nemcsak a hazai mozilátogató közönség előtt hanem a külföld előtt is.

— Egyáltalában a külső felvételek anyagi tekintetben is nagy jelentőséggel bírnak, miután elkészült az illető film. Mert hiszen meg van az a lehetősége, hogy a külső világot hozza be a négy fal közé és zárt helyiségében tudja a »tér« fogalmát érzékelteni. És amilyen arányban tökéletesedik a külső felvételek technikai megoldása, minél több külsővel tudjuk tarkítani egy film cselekményét, valamint minél művészebb formában fogjuk tudni kihozni a jövőben ezeket a külső fel-

vételeket, ugyanolyan arányban fog tökéletesedni művészi tekintetben is a hangosfilm.

Ime ezeket mondta a külső felvételekről szakmai szempontból a rendező, a vilá-

gosító és a felvételvezető. És mialatt beszélgettünk a tűző nap elé somfordált egy hatalmas felhősziget. Pausch Arpád hozzámfordulva mondja:

„Annyira szerettem, hogy...”

Három perc vitéz Gozmány Györggyel

A Corvin nagysikerű vígjátékának fiatal szerelmes hőse: vitéz Gozmány György a napokban fejezi be második nagy filmjét: az »Éjjeli zenét«-t. A film Bán Frigyes mesteri rendezésével szinte egyedülálló könnyű fajsúlyú produkciója lesz a közeli hónapok bemutatói között. Ebben a filmben tobzódik a fiatalság, szépség, vidámság, szerelem. De ebben a film-

ben nem az »idősebb« évjárat szerelmi »mesterkéltségei« elevenednek meg előttünk, hanem a szerelmet tényleg fiatalok játsszák és talán nem is játsszák, hanem érzik is...

Az örökké jókedélyű Gozmány lehangoztan mondja:

— Sajnos, egy-két felvétel még és utána vagyok ennek a filmnek is. Pedig de nagyon szeretnék játszani!

— Hogy lettél te tulajdonképpen színész? Azt csiripelik a verebek, hogy azelőtt hivatalnokoskodtál?

— Ez igaz, de... kezdjük elején. Érettségi után kerültem hivatalba. Három évig jártam az íróasztalomhoz ülni, dolgozni, de legtöbbit álmodozni — a színészetről. Nem volt előttem új a színpálya, mert már hatodik gimnazista korom óta balettel tanultam Trojanoffnál. Hét évig pedig, mint szólótáncosa voltam az Operettszínháznak. Közben és a hivatalnokosko-

dásom alatt is végeztem a színiskolát. Végre sikerült megvalósulni látnom az álmat: leszerződtek az Operettszínházhoz.

— Jól érzed magad a színháznál?

— Nem is tudom azt szóval kifejezni. Mindenki aranyos velem. Különösen Honthy Hanna.

— Mi a terved a jövőre nézve?

— Az Operettszínháznál már a jövő szezonra is leszerződtem. Tömören kifejezve: játszani, játszani, játszani szeretnék mindig. Szerepköröm még nincs kialakulva. Még sokfélét kell alakítanom, hogy tapasztalatra tegyek szert. Mindeképen hősszerelmes akarok lenni.

— Szenvedélyed?

— Ilyen nincs, azaz csak a színpad. Nem dohányzom, sokat sportolok és egyszer valami igazi nagy sportfilmet is szeretnék játszani. Hogy el ne felejtsem, imádom az édeségeket...

— Voltál már »olyan nagyon« szerelmes az életedben?

Gozmány Gyurka nem válaszol azonnal. De nem látzik rajta, hogy gondolkodna a feleleten. Inkább azt hiszem, hogy most visszaátmodja magát valahova... Valakihez... Azután azt feleli:

— Voltam... annyira szerettem... hogy... hogy nagyon szerettem...

— Mit érzel, amikor levelet kapsz a »tisztelőidtől«?

— Boldog vagyok. Örülök, hogy megszerettek az emberek, én pedig úgy akarom ezt meghálálni nekik, hogy hónapról-hónapra jobb alakítást akarok nyújtani nekik magamon keresztül. Hála Istennek, rengeteg levelet kapok, mindenki fényképet kér aláírással. Különben a postámat az én drága anyukám és a hugom intézik, nekem bizony nagyon kevés időm jut erre.

— És most hogy állunk a szerelemmel? — tesszük fel

— Látja szerkesztő úr, most legalább fél órára megszakad a munka és filozofálhatunk a felhők járásáról. Csak legalább sör is lenne melléje... Cs. M.

a diszkrét kérdést vitéz Gozmányak.

A magyar színpad és film jövő nagy amorzója fülemhez hajol és úgy súg valamit, amit sajnos nem írhatok meg, mert...

...mert megígértem neki, hogy... pedig hej! de sok kislánynak megdobbanna a szíve a reménységtől, hogy... óh! már majdnem elárultam a nagy titkot...

Magyar Mozgófénykép Gépkezelők Országos Egyesületének közleményei:

A Magyar Mozgófénykép Gépkezelők Országos Egyesülete 1943. június 2-án, szerdán d. e. 11 órakor Népszínház-u. 19. I. em. 2. helyiségében tagfelvételeit tart. Vidékiek írásban is jelentkezhetnek.

Tekintettel, hogy a nyári szabadságolások kezdetét veszik, felkérjük az igen tisztelt Mozgószínház tulajdonos urakat, hogy helyettesekről idejében gondoskodni sziveskedjenek. Helyetteseket a mozgófénykép egyesülete díjtalanul közvetít.

Műteremkiutalás

Művelődés Filmgyártó és Terjesztő kft. felkérésére közöljük, hogy a Nemzeti Filmbizottság az 1943/44-es évadban való forgatásra gróf dr. Zichy Géza Lipótné nevére egy műtermet utalt ki. A filmet a Művelődés Film hozza forgalomba. A múlt idényben a cég két filmet gyártott a »Jelmezbal« és »Jómádán« címmel. Az utóbbi produkció bemutatásra készen áll és előreláthatólag a szezon elején — szeptember táján — kerül a közönség elé.

SAKKEPZETT MOZIGÉPÉSZ, elektró-műszerész, évtizedes gyakorlattal felmondatlan állását változtatná. »Állandó állás« jellegre Magyar Film kiadóhivatala, VII., Erzsébet-körút 13. IV. em. 3. (Híradó-ház.)

A FILM — TECHNIKAI MŰVÉSZET?

Az utánzás ősi ösztön s mint ilyen, módfelett tiszteletreméltó dolog. Hanem azért csak mosolyogni való az, ha Jancsika felteszi az apja kapuját.

A film aligha tart még a gyermekkor elején is, de a nem ráéréteztet dolgok felé máris kapkod: cím és rang kell neki. Pártfogói pedig — talán nem is egészen önzetlenül — segítik ebben, ahelyett, hogy kigyógyítanák ebből a tehetségtelen betegségből. Van, aki »kollektív« művészetnek tartja, mit sem törődve azzal, hogy ilyesmi nincs is, de akad olyan is, aki éppenséggel »totális« művészetnek kereszteli el. Pedig ha van is kollektív munka s ha van is totális háború, igen »parciális« bölcsesség volna ezeket a jelzőket egyszerűen ráaggatnunk a filmre, csak mert szégyeljük a meztelenségét. (Olvastam nemrégiben még olyan csodabogarát is, hogy a film valamiféle triumvirátus kollektív kotyvaléka: a dramaturg »épti« fel a filmet, a rendező berendezi »filmszerűséggel«, a könyvíró pedig szállítja hozzá a »költőiség« tapétáját.)

A masamódok és szabadnapos cselédek némelyikét nehéz leszoktatni arról, hogy ő — jercegnő. A filmesek egy részét nehéz leszoktatni arról, hogy a filmes: művész, tehát a film: művészet. Még ha igaz volna is az előbbi, akkor sem bizonyítaná az utóbbit, hiszen a filmes lehet például erőművész is. De fordítva sem igaz a dolog; lehet a film művészet, attól még nem művészi akárki, akinek valamicske köze is van hozzá.

Nagyon gyanakszom, hogy a filmet leginkább azért akarjuk kinevezni »csakazértis« művészetnek, hogy jómagunk csakazértis művészek lehessünk. Alighanem efféle szorultságunkban találtuk ki azt is, hogy a film »technikai művészet«.

Fregoli-művészet

Ez a — nem tagadom — kissé rosszmájú megjelölése a filmnek nem egészen találó. Mert igaz ugyan, hogy a filmet egyszer a technika szürke és poros útja fölött magasan szálló éteri jelenségnek, valamiféle csúcsművészetnek magasztosítják fel, máskor

meg műszaki labirintusnak mondják, melyben a gyakorlati követelményeké a vezérszólam s a műszak neve hallgass, különben jön a Minotaurus (producer? rendező? vágó?) s a költészet egyszerűbe megrövidül néhány verslábbal — mondom ez igaz, ennyiben helyes a fregoli szó.

Amde megállhatja a helyét afféle állítás is, hogy a film inkább hasonlít a Karinthy Schöberl-ágyához, mely hibás szerelés folytán nappal szék helyett ágy, éjjel meg ágy helyett szék volt. A film: művészek szemében »csak« technika, a legtöbb technikus szerint pedig »csak« művészet. Meg aztán amikor műszaki szempontokról van szó, a művészzel szokás érvelni, művészbereket meg a technika szakértelem buzogányával szokás olykor meggyőzni. Így aztán megesik, hogy a technika megöli a művészetet,

Az ügyeskedés nem művészet

Mielőtt a dolog velejére térhetnénk, ki kell végeznünk egy kis szörnyet. Nem olyan nagy, mint a görögök Kerberosza volt, de jóval több feje van, s nem a sötétbe, hanem a világosba vezető utat állja el. Ez a kis szörny nem annyira ijesztő, mint inkább roppant szemtelen s minduntalan felüti patkányfejét a szavak vagy a sorok között, körülbelül így:

Ha valaki valamiben nagy ügyességet tanúsít, mondjuk példátlan ügyességgel tudja magát »átjátszani« az ajtótol

Minden művészet „technikai“

Az imént hihetően kivégzett szörnynek számos testvére és unokatestvére van. A művészet szava manapság a köznyelvben annyi sokfélével jelent, hogy már majdnem semmit sem jelent. Fogadjuk talán el ezt a tételt: a művészet a tudattartalom intuitív közlése. Ünnepelesebb, nagyobbhangú alkalmakra bővítsük ezt ki így: a művészet az emelkedett lelkítartalom intuitív közlése. Mint az ünnepélyes ruhák gyakorta, ez a definíció is szűk. Csak a korszellem iránt való hódolatból áll itt.

A művészi kifejezéshez természetesen eszközök is kellenek. Ezek általában: az illető művészet anyaga (pl.: a kő vagy agyag, a zenei hang, az

de az esetben magával rántja a technikát is, az eredmény: egy film két halottat »csinál«... Ehhez persze olyan szellemi vezetés kell, amely a művészzel is, a technikával is egyformán hadilábon áll. Világszerte elég gyakran fennáll ez a »kedvező« körülmény, bélyegét félreismerhetetlenül rajta is hagyja a filmen. Se ágy, se szék. (Meg kell jegyezni, hogy a filmről általában, s nem pont a magyar filmről beszélünk.)

Ügylátszik azonban, a film mégsem annyira korszerű dolog, hogy teljesen jellemtelen legyen: megpróbálja vállalni a felelősséget mindkét irányban, s kinevezi önmagát »technikai művészetnek«. Ebben aztán lehet egy adag jellem és egy adag széhlámposság. Hogy melyikből s mikor mennyi: erre a kérdésre próbál egy öngyújtónyi fényt vetni az alábbi kis eszme-futtatás.

az ablakig, káprázatos gyorsasággal tudja a maszkját változtatni, igen szaporán tud fényképfelvételeket csinálni, esetleg úgy tud fejtetőre állni, hogy közben a cigarettáján a hamú is megmarad, erre sokan azt mondják:

— Hát ez már művészet!

Hát ez még nem művészet. Általában a technikai vagy nem technikai ügyeskedéseknek semmiféle szuperlativusza sem művészet, különben az volna az állatkerti csimpáz vakaródzása is, amiért a balkezével eléri a bal lapockáját.

emberi nyelv stb.) és az anyaggal való bánás módszereinek összessége: a művészet technikája. Még a mesterséges szerszámok nélkül dolgozó ének- vagy előadóművészetnek, sőt a lényegében elvont anyaggal dolgozó irodalomnak is van technikája: az írott nyelvvel, mint kifejező eszközzel való bánattudás.

Eszerint minden művészet többé-kevésbé »technikai«. A film művészetét tehát aligha jellemezhetjük azzal, hogy technikai. Még az is merész állításnak tűnik, hogy a film esetében a technika fontosabb, talán lényegét tevő szerepet játszik, nem úgy, mint más művészetek területén. Minden esetben csak annyi látszik he-

lyesnek, hogy a technika eszköz, mely a lényegét kifejezi vagy nem fejezi ki, egyéb szerepe nincs.

Látszólag kivételt tesz itt az építészet, például az emlékműépítés, vagy — hogy nagyon engedékenyek legyünk — akár a hídépítés. Itt a tömegek roppant hatása (gúlák), az ívek merész statikája (gothika), vagy a feszülő erők szinte kiáltó kidomborodása (egyes hidak) technikai fogalmakat interpretálnak, a technika tehát lényegnek látszik. Ez azonban téves következtetés. A tömeg, az erő, az egyensúly stb. ugyanis nem egyszerű és nem is primér műszaki fogalmak, eredeti jelentésük más. E fogalmaknak érzelmi, hangulati, sőt erkölcsi tartalmuk is van és volt akkor is, amikor a műszaki fogalmak mai értelmükben még egyáltalán nem is voltak. Ha egy efféle mű hatást tesz ránk, semmi esetre sem azt mondja, hogy $Q = mg$, sem a gúla köbtartalmát nem közli velünk és a Lánchíd, vagy az Erzsébet-híd gyönyörű íve sem »fejezi ki« a tervező mérnökök számításait.

Lehet valaki technikus és művész egyszemélyben (Michelangelo, Lionardo), hasznosíthatja is műszaki tudását, amikor művészi alkot, a nézőt is segítheti a mű felfogásában, ha technikus, de művészet és technika soha sem cserélhet szerepet. A mű addig és olyan mértékben művészi, ameddig és amennyire a művészi kifejezés a célja és eredménye, a technika mindig csak az eszköz alárendelt szerepét játszhatja a művészi munkában. Még az sem lehet igaz, hogy van kevésbé technikai és »technikaibb« művészet. Ugyan ki tud olyan művészetfajtát mondani, amelynek kifejezési lehetőségei nem éppen olyan döntő módon mulnak az illető művészet technikáján, mint a film esetében?

De ha művészet és technika szükségképpen mindig csak ugyanabban a viszonyban vannak egymással, akkor minden művészet egyformán technikai, vagy nem technikai, külön *technikai művészet tehát nincs és nem is képzelhető.*

(Folytatjuk).

Winkler Jenő

Szerelmi láz

Írta és rendezte: *iff. Lázár István*

Főszereplők: *Dayka Margit, Csontos, Romváry Gertrud, Maklár Zoltán, Timár József*

jobb alakítását nyújtja és új oldaláról mutatkozik be.

A híres operaénekes leánya Párisban tanul s éppen édesapját akarja meghallgatni a

Operatőr: *Makkay Árpád*
Zene: *Buday Dénes*
Gyártásvezető: *Kolczonay Ervin dr.*

Díszlet: *Lévay Béla*
Hang: *Lázár István*
Beszél: *magyarul*
Cenzúra: *aluli*

Gyártotta és forgalombahozta: *Kolczonay Film*
Bemutatta *Radius*

Hosszabb idő óta vár bemutatásra a »Szerelmi láz«, melynek vidéki sikeréről már megemlékeztünk. A jólsikerült film csupán a premierfilm-színházaink túlszűfoaltsága miatt nem kerülhetett eddig bemutatásra. Érthető kíváncsisággal várta tehát a közönség a film bemutatóját, melyben *Dayka Margit* és *Csontos Gyula* adnak a magyar filmgyártásban újszerű alakítást.

A Bajazzók és cirkuszi világ élete éleveníedik meg *iff. Lázár István* darabjában, aki ebben a témakörben nehezen tud az újszerűség erejével hatni a közönségre.

A komédiás világ mosolya és könnyei évtizedek óta vonomulnak fel a színházi és filmvilág lapjain és így a darabnak átlagsorból való kiemelése a művészi megoldásra és színjátszói teljesítményre hárul. *Dayka Margit* élete leg-

gédia okát: édesapját elhagyta a hűtlen feleség s ezzel a művész karrierje kettétört.

A leány teljes erejével atyja mellé áll, aki a szeretetnek melegeben lassan talpra áll, de a mély seb így sem gyógyul be. A fiatal művésznő barátnője (*Romváry Gertrud*) jegyben jár és vőlegényét (*Timár József*) a hazaérkezés órájában bemutatja. A férfinak szerepe volt az öreg énekes tragédiájában s magyarázkodni is szeretne az apa előtt, aki elzárkózik a múlt feszegetése elől. Most a leányán keresztül próbál közelíteni s ebben az érzelmskálában a szerelem is szóhoz jut. Az apa kezéből kiesik a gitár s most már leánya éneklí a cirkusz közönségének a nagysikerű dalokat, melyeket senki sem hallgat hűségesebben, mint a zeneszerző-vőlegény. Az érzelmeket azonban nem lehet sokáig titkolni. A menyasszony rájön a kettős szerelemre, meggyanúsítja legjobb barátnőjét s bizony a vőlegény sem tud kielégítő magyarázatot adni. Az apja halálától lesújtott leány azonban nem akar más boldogsága árán új életet kezdeni s visszasaadja barátnőjének a vőlegényét.

A film zenei részben a legelvezetesebb. *Csontos* és *Dayka* énekszámai éppúgy

megkapóan szépek, mint a többi betét, vagy kíséret. *Dayka Margit* kifejezőmódja, mimikája a számtalan premier-planban az érzelmek egész sorát vonultatják fel előttünk. *Csontos* az apa szerepében ebben a filmjében is mesteri. Első ízben jutott nagyobb szerephez *Romváry Gertrud*, aki otthonosan mozog a felvevőgép előtt és kis rutinnal komolyabb feladatok elvégzésére is képes. *Timár József* mértéktartó és a film területén új férfiégéniséget elevenít meg, mely alapjában véve rokonszenves. Hogy nem plasztikusabb ez a szerepe, az inkább a szövegek könyv szűkszáví mondanivalójából következik. Az az érzésünk, hogy ha a szövegek könyv és rendező külön személy, úgy ez a film előnyére vált volna.

Az operatőr erőssége a közeli felvételekben mutatkozhatott meg, de a cirkusz környezetének világát is (festői öltözékek stb.) adott körülmények között a legjobban fényképezte. Talán egyetlen kifogásunk a darab váratlan befejezése. Egészen véve a film nemes érzelmességtől van áthatva, témájánál fogva újszerű, különleges és a magyar filmek sorában megérdemelt sikerrel indulhat hódító útjára. *Gy. K. E.*

Szerencsés flótás

Írta: *Barabás Pál*
Rendezte: *Balogh István*
Főszereplők: *Tolnay Klári, Szilassy László, Latabár Kálmán, Bilcsi Tivadar, Mihályi Ernő és Maklári Zoltán*
Cenzúra: *aluli*
Zene: *Vincze Ottó*
Beszél: *magyarul*

Gyártotta és forgalombahozta: *Jupiter Film*

Bemutatta: *Deák, Kaszinó*
Az idény folyamán bemutatott magyar filmek az elmúlt évekhez viszonyítva, igen színes skálát mutatnak. Amint akadnak problémák és filmek, melyeknek témaköre hasonlít

egymáshoz, éppen úgy találunk példát arra, hogy még új, önálló területeken történnek próbálkozások. Bizonyos az, hogy még a középszerű-

Egy különös kastélyba vezet az író, ahol halálos unalom uralkodik. A házigazda és nagyapa (*Mihályi Ernő*) és unokája (*Tolnay Klári*) tár-

razott volna az unatkozó és temperamentumos hajadon.

Az író is azért képzelte mindezt így el, hogy film legyen belőle. Könnyű és mulatságos film. A rendező nagyrészen meg is valósította és a lehetőségig valószínűsítette az író bizarr elképzeléseit, mely rengeteg mulatságos helyzetre ad lehetőséget. Kétségtelenül jókora adagnyi naivitást tételez fel a nézőről, aki csaknem a film végéig el tudja hinni, hogy a betörőket meleg fürdővel, kacsapecsényével, szmokinggal és csókkal várják. Aki ezt elhiszi, az azonnal meg is találta a kitűnő mulatságot.

Legszimpatikusabb szereplő a filmben *Szilassy László*, aki végig könnyed és mulatságosan szemtelen. *Tolnay Klári* nem tudta mindenütt megtalálni azt a hangot, ami őszintén csendült volna művészetéből. Nem írták »alája« a szöveggönyvet. Sokkal szebb és dekoratívabb jelenség annál, hogy mulatságosabb lenne. Annál találhatóbb a szerepe

inkább néhány kiválóan mulatságos és mozgalmas jelenet megépítésében mutatkozik legerősebben. A film kezdetét jelentő unalmat nem sikerült úgy megoldania, hogy maga a film ne kezdjen unalmassá válni. Indulásnál pedig a hangulat megfestésének fontos szerepe van. A film tulajdonképpen akkor adja le névjegyét. Ekkor kezd fantáziánk dolgozni és nem egyszerű kíváncsian keresi a véget. Közben neki-neki iramodik a film is és kitűnően mulatatt. A hat szereplő játéka nem kevés, de a mondanivalóban valamivel bőkezűbb lehetett volna a forgatókönyvíró.

A zene nem jut fontos szerephez és a közép-szerűen kiállított díszletek nem állanak segítségül a színészek és rendező munkája mellé. Egy kissé tömörebb előadásban felszínen lehetett volna végig tartani azt a jóízű mulattatást, mely a film végén egy kellemes est mosolyával bocsát el a mozi nézőtérrel.

Ma konjunktúrája van a vígjátékoknak s a darab új-

ség esetén is nagyobb érdeklődésre számíthat az a film, amely új utakon jár, mint az utánzás.

A »Szerencsés flótás« is ezek közé az új utakat kereső filmek közé tartozik, kategóriája szerint *filmbohózat*. Témájának érdekessége, hogy jóformán észre sem vesszük, hogy egy nő és öt férfi a film egész szereplőgárdája. Csak főszereplők vannak, akik azonban éppen úgy tudnak betölteni egy szórakozásra szánt könnyű estét, mint ahogy az erdő csendjében kíséret nélkül is szépen hangzik a tárogató.

Az, hogy ez a hat ember magában is képes volt filmet csinálni, művészetüket jellemzi. Pillanatig sem jut eszünkbe, hogy csak egyetlen nő van. *Tolnay Klári* művészeté és egyéni ízü humora, szépsége megsokszorozza mondanivalóját, mint a hármastükör, mely lemásol bennünket minden oldalról, ha tengelyébe kerülünk.

saságában egy besavanyodott völegény (*Bilicsi Tivadar*) untatja halálra a szórakozásra és mozgalmasságra vágyó fiatal leányt. Unalmában — hogy már történjen is valami — virágvázákat vagdos a földhöz, amit egy ishiásos inas (*Maklár*) *szedeget* össze közönyös egyhangúsággal. A helyzetet csupán az menti meg, hogy »betörők« másznak be az ablakon, akiket a világért sem űznek el a házigazda és a völegény, hogy *végre valami eseménnyel is szolgáljanak önagsága szélszélyének*. A két betörő (*Szilassy, Latabár*) különféle típusok. Egyik két-balkezes és gyámoltalan, a másik szemtelenül bátor. Az utóbbi (*Szilassy*) meg is ismerkedik a ház úrnőjével, sőt a betörés tartama alatt bele is szeretnek egymásba. Csak a végén derül fény a megrendezett betörésre, melyet azért kellett megjátszani, mert különben egy tisztességes hajlamú fiatalembert valószínű kikosa-

Latabárnak, aki mint *Szilassy* partnere (inasa) a legkitűnőbb szerepét játssza a legutóbbi vígjátékai között. (Nem telik el vele az ember.) *Bilicsi* túlságosan passzív beállítást kapott s itt-ott bárgyúnak van feltüntetve. Egyéni humora és kiforrott, jóízű figurái között kissé halvány az, amit a »Szerencsés flótás« szerencsétlen flótásként kell végigjátszania. *Mihályi Ernő* orgánuma jól illik a filmben. *Maklár* pedig, mint mindenkor, most is kitűnő és új kabintfigurát nyújt.

A rendező tehetsége leg-

szerepe nem teszi kétségesé, hogy a jó vígjátékok sorában ez a flótás is szerencsés lesz. Gy. K. E.

Felelős szerkesztő:
MATOLAY K. GÉZA dr.

Felelős kiadó:
LEBER LÁSZLÓ dr.

Kiadóhivatali főnök:
GYMÉSY KÁSÁS ERNŐ

Készült a
»Jövő« Nyomdaszövetkezet
műhelyében

Budapest, IX., Erkel-u. 17.
Telefon: 182—278.

Felelős vez.: Demjén Ferenc.

Ki
*botránkozna
 meg egy ilyen
 látványon?...*

*Csak...
 egy
 erény csász!*

„Az erény csász”... Heinz Rühmann

*legújabb filmje a szezon legjobb vígjátéka!
 Ez a film megmutatja — milyen legyen az igazi bohózat!*

Főszereplők:

**H E I N Z
 R Ü H M A N N
 L I L A D I N A**

Rendező:

K U R T H O F F M A N N

FILM

Forgalombahozza:

FILMIPARI ÉS FILMKERESKDELMI R. T.
 BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 13. TELEFON: 183—858

Budapest,
1943.
május 26
V. évt.
21. sz.
Egyes
szám ára:
70 fill.

REIBER-FILM

SZERESZTI
D. MATOLAY
K. GÉZA

Legidősebb vidám kisfilm a
„Fekete leves”
(Mihályi Ernő, Turay Ida)

Gyártotta és forgalombahozta: Reiber-film.

